
Principer för Region Västmanlands ägande av företag

1. BAKGRUND OCH INLEDNING

”Kommuner får efter beslut av fullmäktige lämna över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening, en stiftelse eller en enskild individ.”¹

Verksamheten inom ”regionkoncernen”, dvs regionens verksamhet och verksamheten i regionens bolag, ska drivas efter samma helhetssyn. Det innebär att den politiska styrningen på strategisk nivå är lika oavsett om verksamheten utförs i bolagsform eller i förvaltningsform. Val av driftsform styrs av effektivitetskrav och värderingar. Regionfullmäktige fastställer dessa krav och värderingar och beslutar om driftsform.

Det är av vikt att skapa likartade och goda förutsättningar för de verksamheter som regionen äger och förvaltar oavsett driftsform. Detta innebär att regionen måste ha en klar och tydlig bild av varför man äger bolaget och hur man vill att det ska utvecklas. Verksamhet som bedrivs i bolagsform styrs av aktiebolagslagen. Det innebär att regionen måste använda de verktyg för ägarstyrning som aktiebolagslagen tillhandahåller. Genom att använda och utveckla de formella styrinstrumenten, framförallt bolagsordning och ägardirektiv, är det möjligt att styra och följa upp att verksamheten och bolagen utvecklas i önskad inriktning.

Kommunallagen ställer krav på inflytande och kontroll över kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform. De regionägda bolagen representerar stora tillgångar vilket kräver att regionen har en löpande uppsikt över bolagens utveckling och resultat. Detta dokument beskriver hur regionen ska fullgöra sin uppsikt och kontroll över bolagen. Således är inte avsikten att ta över ansvar från respektive företags styrelse.

I detta dokument beskrivs principer om den övergripande fördelningen av ansvar och befogenheter inom regionkoncernen² vid regionens ägande av bolag där regionen har ett bestämmande inflytande.

Delägda bolag, stiftelser, kommunalförbund, föreningar och intresseföretag omfattas också av i denna handling formulerade principer. I delägda bolag ska regionen avtala med övriga aktieägare i ett aktieägaravtal om hur ägarstyrningen ska utövas. På motsvarande sätt ska avtal och styrdokument formuleras för kommunalförbund, föreningar och stiftelser.

---

¹ Ur Kommunallagen, se vidare bilaga 3.

² Med begreppet ”regionkoncern” omfattas i detta dokument Region Västmanland och samtliga regionbolag, se vidare bilaga 1.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

---

2. STYRDOKUMENT FÖR REGIONENS FÖRETAG

Regionfullmäktige fastställer bolags- och förbundsordningar, stiftelsestadgar, aktieägaravtal och ägardirektiv vilka syftar till att utgöra tillräckligt underlag för att företagets verksamhet ska kunna ha en affärsmässig inriktning inom ramen för rådande kommunalrättsliga bestämmelser.

Planer, program och policys

Regionfullmäktige beslutar om planer, program och policys som ska vara styrande för regionens verksamhet. Dessa styrdokument är i första hand riktade till verksamhet som är organiserad i förvaltningsform men utgör i normalfallet också ramar för de helägda bolagen. Vilket då formaliseras i förbundsordning, bolagsordning och ägardirektiv.

---

3. SAMVERKAN OCH SAMFÖRSTÅND INOM REGIONKONCERNEN

Oavsett om verksamheten drivs i förvaltningsform eller i bolagsform respektive kommunalförbund ska den präglas av samma princip om koncernnytta. Det innebär att verksamheterna ska tillgodose behov hos medborgare, kunder och intressenter på ett sådant sätt att även helheten inom koncernen gagnas. Suboptimering ska undvikas och de affärsmässiga principerna i bolagsformen får normalt inte missgynna den samlade koncernen.

I de fall regionen och regionägda bolag/kommunalförbund har relationer som kund och/eller leverantör ska dessa ske på marknadsmässig och affärsmässig grund.

---

4. ANSVARFÖRDELNING

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige har det yttersta ägaransvaret för regionens bolag, kommunalförbund, stiftelser etc. Fullmäktige har enligt bestämmelserna i kommunallagen (3 kap § 17 - 18) särskilda åligganden avseende bolagen.

Regionfullmäktige:

- fastställer bolagsordningar, förbundsordning, stadgar och liknande grunddokument för regionens bolag, stiftelser etc
- fastställer ägardirektiv.
- utser styrelse, revisorer och lekmannarevisorer i regionens helägda bolag. För övriga företag utser fullmäktige ledamöter och ersättare utifrån beslutad nomineringsprocess.
- fastställer i vilken ordning ersättare i företagets styrelser ska inträda vid förfall för ordinarie ledamot.
- fastställer grunder för arvode och andra ersättningar som ska utgå till styrelseledamöter och ersättare samt till de lekmannarevisorer och **ersättare** som utses av regionfullmäktige.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

- ~~• godkänner treårsplaner (inklusive investeringsplaner) för regionens bolag.~~
- godkänner bolagens redovisning av uppfyllelse av det kommunala uppdraget.
- ~~• fastställer låne- och borgensram för regionens bolag.~~
- beslutar om resultatmål och soliditetsmål för regionens bolag.
- tar ställning i principiella eller viktiga beslut innan regionens bolag fattar beslut. Regler för detta finns i ägardirektiv.
- behandlar lekmannarevisorernas årliga granskningsrapport avseende regionens bolag.
- godkänner aktieägaravtal för delägda bolag.
- beslutar i vilken omfattning planer, policies och program ska gälla regionägda bolag och kommunalförbund.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen (6 kap 1 §) och dess reglemente fortlöpande utöva uppsikt över verksamheten som bedrivs i regionens bolag. Regionstyrelsen har ett övergripande ansvar för regionkoncernens utveckling och ekonomiska ställning.

Regionstyrelsen har rätt till den information från bolagen som regionstyrelsen anser erforderlig för att fullgöra sitt åliggande. Sekretessfrågorna måste härvid uppmärksammas.

Revisorer

Lekmannarevisorer granskar om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Regionens revisorer granskar hur regionstyrelsen fullgör sina åligganden avseende de regionägda bolagen.

Bolagets revisorer ska granska räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning.

~~Stämmeombud~~ Röstombud

~~Stämme~~Röstombudet företräder ägaren på bolagsstämma och ägarmöten om inget annat beslutats.

Regiondirektören

Regiondirektören ska hålla sig särskilt underrättad om bolagens verksamhet och utgöra ett stöd för bolagens ledning för att bedöma när regionen anser att ett ärende utifrån regionens perspektiv ska lämnas till regionstyrelsen eller regionfullmäktige för information, yttrande eller godkännande.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

Ägardialog

Ägardialogen sker mellan ~~ansvarigt regionråd~~ regionstyrelsens ordförande och bolagets ordförande.

Vid ägardialogerna diskuteras regionens krav och förväntningar på de regionägda bolagen utifrån beslutad bolagsordning och ägardirektiv. Ägardialogerna skall dokumenteras och återrapporteras till regionstyrelsen.

Beredning och beslut

Regiondirektören svarar för beredning och samordning av strategiska frågor som ska till regionfullmäktige såsom bolagskoncernens ekonomiska rapportering till regionstyrelse och regionfullmäktige avseende budget, treårsplan, investeringar, delårsrapporter samt årsredovisning.

Regiondirektören bereder och samordnar förslag till försäljning av fastigheter och bolag inom koncernen och andra frågor avseende bolagens tillgångsportföljer i enlighet med de ägardirektiv som anges för respektive bolag.

---

5. BOLAGSSTÄMMOR

Bolagsstämman är ett led i dialogen mellan ägare och bolag. Bolagen ska till bolagsstämma skriftligen bjuda in samtliga ledamöter i regionstyrelsen. Ledamot som är förhindrad att delta kan ersättas av ersättare i regionstyrelsen från samma parti. I inbjudan ska bolagen erbjuda ledamöter möjlighet att i förväg skriftligen framställa frågor om bolagen och dess verksamhet. På årsstämman ska bolagen besvara sådana frågor i den mån dessa inte omfattas av sekretess.

Kallelse till bolagsstämma ska ske i god tid innan stämman äger rum. Regionens bolag ska sträva efter att bolagets aktieägare och andra som har rätt att närvara vid stämman genom kallelse till bolagsstämman får relevant, tydlig och begriplig information om de ärenden som ska behandlas på stämman.

Regionfullmäktige utser den person (~~stämme~~östombud) som ska företräda regionen vid bolagsstämma/ägarmöte. Regionfullmäktige beslutar om instruktion för dessa ombud.

Regionstyrelsen har rätt att uppdra åt ~~stämme~~östombudet att begära extra bolagsstämma.

Ägarmöte i delägda bolag och övriga företag

När regionen eller regionens bolag samverkar med andra genom ägande av gemensamt företag ska – i de fall regionen eller regionens bolag får ett bestämmande inflytande i det gemensamma bolaget – en särskild överenskommelse träffas mellan ägarna bl a för att säkerställa hantering av ägarfrågor enligt kommunallagens krav.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

Regionfullmäktige fattar beslut om godkännande av aktieägaravtal eller motsvarande.

Ovanstående regler om instruktion för **stämmoröstombud** gäller även för instruktion för ombud vid ägarmöte.

Företagens åligganden om tidpunkt för information om ägarmöte och kallelse till ägarmöte regleras i avtal.

6. ÖPPENHET OCH INFLYTANDE

När regionen utövar bestämmande inflytande över bolag, kommunalförbund, stiftelser, ekonomisk förening omfattas bolaget av offentlighetsprincipen. Företaget jämförs med myndighet vid tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen (Skr L kap 2 § 3).

Bolagen ska ha en god informationsgivning och verka för öppenhet och transparens i de områden där detta är möjligt och angeläget. Sekretessfrågorna måste härvid uppmärksammas.

7. PLANERINGSPROCESSEN FÖR REGIONENS BOLAG

Ägardirektiv

Regionens bolag ska driva sin verksamhet enligt aktiebolagslagen och inom bolagsordningens ram samt med beaktande av särskilda ägardirektiv, fastställda av regionfullmäktige. Ägardirektiven innehåller bl a uppdrag och långsiktiga avkastnings- och soliditetskrav.

Om regionen avser att väsentligen ändra i ägardirektiv ska detta föregås av en ägardialog.

Ägardialog

Minst en ägardialog per år och bolag ska genomföras och för de större bolagen genomförs 2-3 ägardialoger per år beroende på vilka aktuella frågeställningar som finns i bolagen. Vid behov kan gemensam ägardialog med två eller flera bolag ske samtidigt.

Utöver andra frågor som kan vara aktuella diskuteras regionens krav och förväntningar på bolagen och deras verksamhet utifrån bolagsordning och ägardirektiv. Dessutom har bolaget möjlighet att ta upp frågor som de har behov av att få ägarens synpunkter på.

Treårsplanen inklusive investeringsplan

Alla bolag ska årligen redovisa förslag till treårsplan. Bolaget ska i planeringen utgå från att beslutade krav på avkastning och soliditet samt övriga verksamhetskrav enligt ägardirektiv gäller oförändrade under hela perioden. Bolaget ska uppnå

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

verksamhetskrav och verksamhetsmål/uppdrag inom ramen för dessa långsiktiga krav.

Bolaget bör i samband med treårsplanen redovisa konsekvenser för bolaget och bolagets kunder utifrån gällande ägardirektiv och krav på avkastning och soliditet samt argument för eventuell förändring av dessa krav.

~~Enligt kommunallagen ska fullmäktige ges möjlighet att yttra sig innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt fattas. Exempel på detta är investeringar och i vissa fall mark- och fastighetsförvärv, försäljning av fast egendom m.m om inget annat är angivet i särskilt ägardirektiv. Mot bakgrund av detta ska investeringsplanen utgöra en del av treårsplanen och innehålla en samlad bild av bolagets planerade investeringar.~~

~~I samband med regionfullmäktiges godkännande av treårsplan beslutas också bolagens låneram.~~

~~Treårsplanen bereds enligt ägardirektiv av regiondirektören. Regiondirektören svarar också för att de olika bolagens treårsplaner – vid behov – samordnas.~~

~~Hos regiondirektören sker också den första prövningen av gällande ägarkrav, baserat på analys av bolagens eventuella konsekvensbeskrivningar. Regiondirektören lämnar förslag till beslut avseende bolagens treårsplaner. Vid den politiska beredningen av treårsplanerna – inför beslut i regionstyrelsen och regionfullmäktige – sker ytterligare prövning av ägarkraven.~~

~~Om regionen avser att förändra de ekonomiska kraven eller verksamhetskraven informeras bolaget genom beslut i regionstyrelsen. Regionstyrelsen redovisar sitt preliminära ställningstagande i samband med förslag till beslut i regionfullmäktige avseende treårsplan. Av beslutet ska framgå huvudinriktning på förändringarna så att bolaget kan utarbeta budget, verksamhetsplan och eventuellt förändrad investeringsplan utifrån nya förutsättningar. Regionens långsiktiga krav på avkastning och soliditet blir därmed styrande för bolagens planering på såväl lång som kort sikt.~~

Verksamhetsplan och budget

Bolagens budget och verksamhetsplan ~~earbete~~ för kommande treårsperiod innehållande investeringsplan och lånebehov lämnas till regionen för behandling i regionstyrelsen senast i december året innan den nya planperioden ~~sker utifrån förutsättningar i fullmäktiges beslut om treårsplan.~~

Verksamhetsplanen (eller motsvarande dokument) är bolagets redovisning av hur bolaget avser att bedriva verksamheten för att uppnå verksamhetskrav och ekonomiska krav enligt särskilt ägardirektiv samt övriga regionmål som är relevanta för bolaget.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

Budgeten (eller motsvarande dokument) är siffersammanställning till verksamhetsplanen och ska bland annat innehålla resultatbudget, finansieringsbudget, balansbudget och relevanta nyckeltal.

Regiondirektören svarar för beredning och samordning av budget för information till regionstyrelsen.

Avvikelser

Bolagen ska vid större avvikelser under året mot budget och treårsplan samt andra planer informera regiondirektören.

Uppföljning

För att verksamhetsplan och budget ska kunna följas upp lämnas en särskild redovisning i anslutning till förvaltningsberättelsen. I denna redovisning ska även redovisas hur verksamheten bedrivits i förhållande till det ändamål som fullmäktige fastställt och i förhållande till de kommunala befogenheterna. Denna redovisning utgör bland annat underlag för lekmannarevisorernas bedömning av hur bolaget uppfyllt det kommunala uppdraget, vilket lekmannarevisorerna ska uttala sig om i den skriftliga granskningsrapporten till bolaget och regionfullmäktige.

Utöver detta lämnas delårsrapport per 30 april (inkl. helårsprognos) samt 31 augusti (inkl. helårsprognos) till regionstyrelsen. Tertiärrapporten per den 31 augusti ~~lämnas för godkännande~~ [anmäls](#) till regionfullmäktige.

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

REGIONKONCERNEN (december 2017)

Bilaga 1

Bolag	Ägarandel
Folktandvården Västmanland AB	100%
Västmanlands Lokaltrafik AB	100%
AB Västerås Lokaltrafik	100% (50 % 2018-01-01)
~~Västmannatrafik AB~~	~~100%~~
Tåg i Bergslagen AB	25%
Almi Mälardalen AB	24,5%
Oslo-Stockholm 255	16,7 % (2018-01-01)
Mälardalstrafik AB	13%
AB Transitio	5%
Inera AB	0,16%
Kommunalförbund	
Västmanlands Teater	51%
~~Västmanlands Samtrafikförbund~~	~~48%~~
Västmanlandsmusiken	10%
Svenskt Ambulansflyg	2,7%
Samordningsförbund	
Norra Västmanland	
Västra Mälardalen	
Västerås	
Övriga	
Ekonomisk förening	
Västmanlands tolkservice	34%
Kommuninvest	0,9%
Ideell förening	

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

Västmanlands kommuner och Landstinget

Sveriges kommuner och landsting (SKL)

Bilaga 2

Beslutsärende

Regionfullmäktige

Bolagsordning/Förbundsordning

Bolagsstyrelser storlek och sammansättning

Val av styrelseledamöter

Val av stämme ~~stämme~~ röstombud

Aktieägaravtal

Ägardirektiv

~~Treårsplaner/Investeringsplan~~

~~Låneram för bolagen~~

Bolagens uppdragsuppfyllelse/årsredovisning

Kommunalförbundens årsredovisning

Granskningsrapporter från revisorerna

Bolagens tertialrapport

Kommunalförbundens tertialrapport

Strategiska verksamhetsförändringar

Regionstyrelsen

Bolagens verksamhetsplan och budget

~~"godkänna redovisning"~~

Bolagens tertialrapport

Kommunalförbundens tertialrapport

Frekvens

vid bolagets bildande

1 gång/mandatperiod

1 gång/mandatperiod

1 gång/mandatperiod

vid bolagets bildande och vid förändringar i avtal

1 gång/mandatperiod (eller vid behov)

~~1 gång/år (okt)~~

~~1 gång/år (okt)~~

1 gång/år (mars)

1 gång/år (mars)

1 gång/år (mars)

1 gång/år (okt)

1 gång/år (okt)

vid behov

1 gång/år

~~1 gång/år (febr.)~~

2 gånger/år

2 gånger/år

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

Bilaga 3

REFERENSER Tycker vi tar bort detta, tynger dokumentet samt att vi måste bevaka så att det överensstämmer med lagstiftningen

Ur kommunallagen

Kap 2

7 § Kommuner och landsting får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen eller landstinget.

Kap 3

16 § Kommuner och landsting får efter beslut av fullmäktige lämna över vården av en kommunal angelägenhet, för vars handhavande särskild ordning inte föreskrivits, till ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening, en stiftelse eller en enskild individ.

17 § Om en kommun eller ett landsting med stöd av 16 § lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier, ska fullmäktige

- 1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,*
- 2. se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,*
- 3. utse samtliga styrelseledamöter,*
- 4. se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.*

Fullmäktige ska också utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier. Första stycket tillämpas också när kommunen ensam eller landstinget ensamt bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet. Det som anges om bolagsordning i första stycket ska i stället avse stiftelseförordnandet eller stiftelseurkunden. Fullmäktige ska även utse minst en revisor i en sådan stiftelse. Till lekmannarevisor i aktiebolaget eller revisor i stiftelsen ska fullmäktige utse någon av de revisorer som enligt 9 kap. 1 § valts för granskning av styrelsen och övriga nämnders verksamhet. Lag (2006:369).

18 § Innan vården av en kommunal angelägenhet lämnas över till ett bolag eller en förening där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan, ska fullmäktige se till att den juridiska personen blir bunden av de villkor som avses i 17 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller, om kommunen

---

Principer för Region Västmanlands ägande av företag

eller landstinget tillsammans med någon annan bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet. I fråga om sådana juridiska personer som avses i första och andra styckena och som inte omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), ska fullmäktige verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos företaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen. Lag (2009:447).

Kap 6

1 a § Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 3 kap. 17 och 18 §§ pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte varit fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

1 b § Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 3 kap. 17 och 18 §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i dessa bestämmelser.

INTERN REFERENS

Fastställt av Regionfullmäktige 2013-11-20 §133